

DN Insidan 9 januari 2018

Hennes syster ligger i en massgrav

PUBLICERAD 00:00

Journalisten Maja Aases storsyster dog strax efter förlossningen. Nu ligger hon begravd i en massgrav på Skogskyrkogården i södra Stockholm tillsammans med drygt åttio andra barn. Ett enkelt träkors utan namn utmärker graven.

Maja Aase arbetade flera somrar på Skogskyrkogården utan att veta att hennes systers grav finns där. När hon upptäckte det började hon fundera över hur många anhöriga som fortfarande inte har en aning om vart deras barn eller syskon har tagit vägen.

Den 30 november 1959 fick Maja Aases mamma en flicka, Maria, som dog i samband med förlossningen. Två år senare föddes Maja, som kom att växa upp utan några levande syskon.

– Jag visste att jag hade haft en syster, det berättade mamma och pappa. Och jag fick reda på hennes namn. Men mina föräldrar ville inte prata om vad som hade hänt eller om sina känslor. På den tiden skulle ett dött barn glömmas bort så snabbt som möjligt.

I en artikel på Insidan den 27 december önskade makarna Arnold och Rehné Rydman att det skulle sättas upp ett minnesmärke eller en minnessten på Skogskyrkogården över barn som dött före, under eller strax efter förlossningen och som liksom deras egen dotter hade blivit begravda utan föräldrarnas vetskap.

Många läsare hörde av sig efter artikeln, bland dem Maja Aase. Hon säger att hennes berättelse är en bland flera där föräldrar och syskon har svävat i ovisshet vad som hänt med deras barn, syster eller bror.

– Jag tycker att det är en fin och viktig tanke med ett minnesmärke, säger hon. Det handlar om respekt och förståelse för att människor behöver veta, av många skäl. Då kunde vi alla få en plats dit vi kan gå för att hedra våra döda.

Maja Aases föräldrar pratade om sin förstfödda dotter som om hon hade blivit begravd någonstans på Norra Kyrkogården i Solna, men när Maja i vuxen ålder sökte på hemsidan hittagraven.se hittade hon i själva verket sin systers grav på Skogskyrkogården i södra Stockholm.

I kvarteret 50K under ett träkors med gravnummer 24282 ligger sammanlagt 84 barn begravda, som har dött i anslutning till att de har fötts. De är födda någon gång under 1959, och i något fall under 1958. Enligt noteringen på hittagraven.se blev de gravsatta den 27 januari 1960.

Maja Aase säger att hon kopplar samman ordet massgrav med ohyggliga förhållanden, som krig och förbrytelser, och att hon blev chockad över att det finns en sådan för spädbarn, här i Sverige.

– Jag undrar vad som hände med alla dessa barn efter att de hade fötts? Det dröjde ju i en del fall länge innan de kom i jorden, och några kallas bara för "barnet". Hur förvarades kropparna och varför är graven helt anonym?

– Jag hoppas verkligen att kyrkogårdsförvaltningen förstår att 84 barn betyder många anhöriga, som fortfarande svävar i okunnighet: Vad hände med våra små barn?

Maja Aase har arbetat länge som journalist och är i dag kommunikationschef på Union to union, som är de svenska fackens biståndsorganisation. Hon medverkar återkommande i programmet "Spanarna" i Sveriges Radio.

– Jag har några gånger tänkt på att ta kontakt med andra anhöriga och prata med dem, för att se vad de har fått veta om de döda barnen i massgraven på Skogskyrkogården. Men jag har dragit mig för att rota i det plågsamma, som kanske många helst bara vill glömma.

I sin nyckelknippa har Maja Aase en liten kopia av ett cirkelformat fönster som finns på en byggnad på Skogskyrkogården. Hon köpte den i kyrkogårdens besökscentrum.

– Det är ett minne av min syster, även om det inte är något som tillhörde henne. Men Maria är begravd inte långt från besökscentrumet så när jag ser på det lilla fönstret i nyckelringen blir det som en påminnelse om att jag faktiskt också har ett syskon.

Cecilia Bergman arbetar på kyrkogårdsförvaltningens enhet för gravrätt. I takt med att uppgifter om dem som begravts på Skogskyrkogården digitaliseras blir det lättare för personer att få reda på information om sina anhöriga.

Efter artiklar i tidningar, som den i DN i mellandagarna, blir det alltid en topp i antalet förfrågningar till förvaltningen.

– Det är syskon eller föräldrar som vill försöka ta reda var deras barn, eller deras bror eller syster, som dött före eller i samband med förlossningen ligger begravd. Om vi kan lämna information känns det bra att de som mist ett barn kan få ett avslut, berättar Cecilia Bergman.

På Skogskyrkogården finns särskilda kvarter med barngravar och i några av dem ligger många barn begravda, dock tillhör det ovanligheten att ett 80-tal barn finns i samma grav. Men det förekom långt in på 1960-talet att flera barn placerades tillsammans, då handlade det oftast om dödfödda pojkar och flickor.

Mats Larsson är chef för kyrkogårdsförvaltningen i Stockholm. Han säger att kundtjänsten fått ta emot en hel del samtal från personer som vill få reda på om deras barn finns begravda på Skogskyrkogården.

Det stämmer att foster och barn som dött i samband med förlossningar skickades från sjukhusen för att begravas där, berättar Mats Larsson. Så var den tidens lagar. I dag fungerar det annorlunda och föräldrar bestämmer vad som ska ske med deras döda barn, om de ska begravas eller inte.

När det gäller frågan om ett eventuellt minnesmärke eller en minnessten påpekar Mats Larsson att historiskt sett har kyrkogårdsförvaltningen varit restriktiv med att sätta upp sådana.

– Vi planerar inte i dagsläget att ta något initiativ i den riktningen, säger han.

Chefredaktör och ansvarig utgivare: Peter Wolodarski. Redaktionschef: Caspar Opitz. Vd: Anders Eriksson. Chef DN.se: Anna Åberg. Redaktionell utvecklingschef: Martin Jönsson. Administrativ redaktionschef: Fredrik Björnsson. Samhällschef: Pia Skagermark. Kulturchef: Björn Wiman. Politisk redaktör: Per Svensson. E-post DN.se: www@dn.se © Dagens Nyheter AB 2018